Studie 10 “Profetische autoriteit en relevantie”

1. Intro: wie mag namens God spreken?

De studiegids opent met het verhaal van Günter Schabowski en de val van de Berlijnse Muur. Het is een sprekend voorbeeld van gedelegeerd gezag. Een woordvoerder, een advocaat of een ambassadeur spreekt niet in eigen naam, maar namens iemand anders, en wat hij zegt heeft gevolgen. Toch toont hetzelfde verhaal ook hoe kwetsbaar dat gezag is: Schabowski had de positie, maar begreep de boodschap zelf nauwelijks.

Wanneer iemand beweert namens God te spreken, wordt die vraag nog veel ernstiger. Op basis van welke criteria vertrouwen wij zo iemand? Is het kennis? Is het positie? Iemand met een geestelijk ambt heeft toch een bijzondere verantwoordelijkheid en roeping? Is het spiritualiteit? Of is het karakter: de manier waarop iemand leeft? En wat als iemand op één punt overtuigt, maar op een ander tekortschiet? Misschien is de vraag niet alleen wie er namens God spreekt, maar ook hoe wij leren luisteren en onderscheiden.

Samen overleggen

1. Ijsbreker: Wie is de laatste persoon die je geloofde, louter omdat hij of zij namens een instelling sprak (een dokter, een bank, de overheid, een dominee)? Waarom vertrouwde je die persoon?
2. Zet de volgende criteria in volgorde van belangrijkheid voor iemand die namens God spreekt: kennis, positie, spiritualiteit, karakter. Waarom kies je die volgorde?
3. Denk aan iemand die voor jou een geestelijke stem van God is geweest. Wat maakte dat je die persoon vertrouwde?

2. Het gezag van de Bijbel in een moderne wereld (2 Timoteüs 3:16–17; Hebreeën 4:12)

De studiegids noemt de Bijbel “de gouden standaard van de waarheid” en waarschuwt dat mensen de Schrift vandaag vaak belachelijk maken omdat ze ingaat tegen wetenschappelijke of culturele trends. Dat gevaar is reëel. Maar de les bespreekt slechts één kant van het probleem. In werkelijkheid kan het Bijbelse gezag op twee tegengestelde manieren worden ondermijnd.

Het eerste uiterste is dat de Bijbel aan de kant wordt geschoven zodra hij botst met wat wetenschap of cultuur vandaag als vanzelfsprekend beschouwt. Dan bepaalt het moderne denken wat de Schrift nog mag zeggen. Wonderen, de opstanding van Jezus of Gods morele wil worden ongemerkt herleid tot symbolen of tijdgebonden ideeën. De Amerikaanse theoloog Walter Brueggemann waarschuwt dat de kerk zo sterk door de heersende consumptiecultuur kan worden gevormd, dat ze nauwelijks nog de kracht heeft om anders te geloven of te handelen (The Prophetic Imagination, p. 1). Een Bijbel die nooit meer tegenspreekt, heeft geen gezag meer.

Het tweede uiterste krijgt minder aandacht, maar is even gevaarlijk: wetenschap verwerpen in naam van de Bijbel, ook wanneer de Bijbel daar zelf geen uitspraak over wil doen. Al in de vijfde eeuw waarschuwde Augustinus in zijn commentaar op Genesis (De Genesi ad litteram I.19) dat christenen het evangelie belachelijk maken wanneer ze met grote stelligheid onzin vertellen over de natuur, zodat ongelovigen ook hun boodschap over de opstanding niet meer ernstig nemen. Dat betekent niet dat de Bijbel niets over de werkelijkheid zegt. Het betekent wel dat we eerst moeten vragen wat een tekst wil leren, voordat we hem als wetenschappelijk handboek gebruiken.

Opvallend genoeg maken beide uitersten dezelfde fout: ze plaatsen menselijke kennis boven de Schrift. In het eerste geval is dat onze wetenschap, in het tweede geval onze eigen interpretatie. Het gezag van de Bijbel bewaren betekent daarom dat de tekst zowel onze cultuur als onze traditie mag corrigeren. Dat vraagt twee houdingen tegelijk: nederigheid in hoe we de Bijbel uitleggen, en ernst in hoe we hem gehoorzamen. Hebreeën 4:12 zegt: het Woord is “levend en krachtig” en schift “de overleggingen en gedachten des harten” (NBG51). Het gezag van de Schrift wordt uiteindelijk niet bewezen in debatten, maar in levens die erdoor veranderd worden.

Samen overleggen

4. Wat zijn de risico's van de Bijbel negeren omwille van de wetenschap, of de wetenschap volledig negeren omwille van de Bijbel?
5. Cognitieve dissonantie is het ongemakkelijke gevoel wanneer twee overtuigingen met elkaar botsen. Hoe ga jij om met momenten waarop wat je in de Bijbel leest lijkt te botsen met wat je elders leert? Vermijd je dat ongemak, los je het te snel op, of laat je het bestaan als deel van je geloofsweg?
6. Waarom kan het geloof net schade lijden wanneer christenen met grote zekerheid spreken over onderwerpen waar de Bijbel weinig (of niks) over zegt?
7. De kerk verdedigde ooit met Bijbelteksten een stilstaande aarde. Wat is het verschil tussen het gezag van de Bijbel en het gezag van onze interpretatie van de Bijbel?
8. Hoe kan een gemeente omgaan met jongeren die vragen stellen over geloof en wetenschap, zodat ze zich serieus genomen voelen?

3. Profeten tussen kritiek en bevestiging (2 Samuël 12; Jesaja 40:1–2; Openbaring 2–3)

Op woensdag spreekt de studiegids over "organisatorisch autoriteit". Israël was geen kerkgenootschap in de moderne zin, maar wel een volk met leiders, priesters en instellingen. Opvallend genoeg staan de profeten tegenover dat volk in een dubbele rol. Enerzijds corrigeren ze: Nathan zegt tegen David "Gij zijt die man!" (2 Samuël 12:7), Amos wordt weggestuurd uit het koninklijk heiligdom (Amos 7:10) en Jeremia preekt tegen het valse vertrouwen in de tempel (Jeremia 7). Anderzijds bevestigen ze: dezelfde Jesaja die het volk aanklaagt, opent hoofdstuk 40 met "Troost, troost mijn volk." En in Openbaring 2–3 begint Jezus bijna elke brief aan de zeven gemeenten met waardering, vóór Hij de tekortkomingen benoemt.

Brueggemann beschrijft in The Prophetic Imagination deze dubbele beweging als twee taken die bij elkaar horen: kritiseren en bemoedigen ("criticizing" en "energizing"). Kritiek zonder hoop leidt tot cynisme; hoop zonder kritiek leidt tot valse geruststelling.

Ellen White hield dezelfde balans. Rond de eeuwwisseling bekritiseerde zij scherp de manier waarop een kleine groep leiders beslissingen nam, en zei zij dat de Generale Conferentie in die toestand niet meer kon gelden als de stem van God (General Conference Bulletin, 3 april 1901, p. 25). Tegelijk bleef zij de kerk "zwak en gebrekkig" noemen, maar het voorwerp van Gods bijzondere zorg (Handelingen der apostelen, p. 12).

Die balans is belangrijk omdat beide uitersten de gemeenschap beschadigen. Wie alleen kritiek geeft, ziet misschien niet meer dat God nog met Zijn volk werkt. Dat kan tot wantrouwen, verbittering, en uiteindelijk tot vervreemding van de gemeenschap leiden. Aan de andere kant, wie alleen bevestigt, loopt een ander maar even reëel gevaar. Dan groeien trots en zelfgenoegzaamheid, en een exclusivisme dat meent dat wij als enigen de waarheid bezitten en dus niets meer te leren hebben. Kritiek wordt dan als ontrouw gezien, en de weg naar bekering en zelfkritiek raakt afgesloten. De Bijbelse profeet spreekt beide talen, omdat hij uit liefde spreekt.

Samenoverleggen

9. Brueggemann spreekt over "kritiseren" en "bemoedigen". Welke van die twee taken vind jij persoonlijk het moeilijkst?
10. Wat zijn de gevaren van een gemeente die alleen nog kritiek heeft op de kerkleiding? En van een gemeente die nooit kritiek durft te geven?
11. Schrijf voor jezelf één zin van waardering en één zin van eerlijke kritiek over je eigen gemeente. Welke zin was het makkelijkst om te schrijven, en waarom?

4. Ellen White: profetisch en pastoraal gezag (Lucas 7:28; 1 Tessalonicenzen 5:20–21)

De studiegids wijst er terecht op dat de Bijbel profeten vermeldt wiens geschriften niet in de canon zijn opgenomen, zoals Nathan, Gad en Iddo (1 Kronieken 29:29), en dat Johannes de Doper de grootste onder hen was, hoewel hij geen Bijbelboek schreef (Lucas 7:28). Inspiratie en canon zijn dus niet hetzelfde. Ellen White

zag zichzelf uitdrukkelijk als ondergeschikt aan de Schrift. Zij noemde haar werk een "kleiner licht" dat naar het "grotere licht" moet leiden (Review and Herald, 20 januari 1903) en schreef dat God "geen bijkomend licht gegeven heeft om de plaats van Zijn Woord in te nemen" (Selected Messages, boek 3, p. 29).

Binnen de Adventkerk wordt haar rol echter niet door iedereen op dezelfde manier beleefd. Voor sommigen is Ellen White een profetische stem met gezag. Anderen zien haar eerder als een pastorale gids: iemand die God gebruikte om de kerk op te bouwen, te troosten en te vermanen, maar wiens geschriften zij vooral lezen als geestelijke wijsheid. Wie tot die tweede groep behoort, voelt zich soms bekeken als een "tweederangs adventist", alsof hun trouw aan de Bijbel en aan Christus minder zou wegen. Moet er in onze kerk niet ook plaats zijn voor wie de rol van Ellen White op een andere manier verstaat?

De geschiedenis geeft een opvallend antwoord. Roger Coon, jarenlang medewerker van het Ellen G. White Estate en allesbehalve een progressieve stem, concludeerde na een grondige studie dat alle pioniers, inclusief Ellen White zelf, het geloof in haar profetische gave niet als voorwaarde voor lidmaatschap wilden stellen ("Belief in Ellen G. White as a Prophet: Should It Be Made a Test of SDA Fellowship?"). James White ontkende in 1856 uitdrukkelijk dat adventisten anderen aan de visioenen toetsten (Review and Herald, 14 februari 1856, p. 158), en herhaalde in 1871 dat het geloof in haar werk geen toets van christelijke gemeenschap was (Review and Herald, 13 juni 1871, p. 205). Ellen White schreef in 1862 dat wie haar gave niet begreep, de voorrechten van de gemeente niet mocht worden ontnomen, zolang zijn christelijke wandel goed was (Testimonies, deel 1, p. 328). Ook J. N. Andrews, Uriah Smith en GC-president George I. Butler verklaarden dit openlijk.

Dat onderscheid is vandaag misschien belangrijker dan ooit. Het adventisme begon als een beweging, niet als een afgerond systeem. De pioniers verschilden onderling sterk over leerstukken die wij vandaag centraal vinden. Velen van hen, onder wie James White, Joseph Bates en Uriah Smith, aanvaardden de leer van de Drie-eenheid niet; die werd pas geleidelijk in de loop van de twintigste eeuw algemeen aanvaard (zie Whidden, Moon en Reeve, The Trinity, 2002). Die diversiteit werd toen niet als bedreiging gezien, maar als deel van een gemeenschap die samen de Schrift onderzocht. George Knight merkte daarom op dat de meeste stichters van de Adventkerk vandaag geen lid zouden kunnen worden als zij de Fundamentele Geloofspunten zouden moeten onderschrijven (Ministry, oktober 1993).

Nu wij als adventisten verder de 21e eeuw ingaan, moeten wij dan geen ruimte maken voor wie zich herkent in onze boodschap, of in een groot deel ervan, ook al onderschrijft hij of zij niet elk aspect? Wij kunnen Ellen White respecteren en dankbaar uit haar geschriften putten, zonder van elkaar te eisen dat we haar profetische gave bevestigen om erbij te horen. Daarmee doen we niets af aan ons geloof. Integendeel, zo blijven we trouw aan de houding van onze pioniers en van Ellen White zelf. In die zin blijven Paulus' woorden ook voor ons de beste richtlijn: "veracht de profetieën niet. Toetst alles en behoudt het goede" (1 Tessalonicenzen 5:20–21, NBG51).

Samenoverleggen

12. Hoe zou jij in je eigen woorden het verschil uitleggen tussen profetisch gezag en pastoraal gezag?
13. Waarom denk je dat de pioniers en Ellen White zelf weigerden om het geloof in haar visioenen een voorwaarde voor gemeenschap te maken?
14. De pioniers verschilden sterk van mening over de Drie-eenheid en bleven toch één gemeenschap. Wat kunnen wij daaruit leren voor onze omgang met verschillen vandaag?
15. Welke rol speelt Ellen White in jouw persoonlijk geloofsleven: geen, inspirerend, richtinggevend of gezaghebbend?
16. Hoe kan een gemeente samenleven met leden die Ellen White heel verschillend lezen, zonder dat het een bron van wantrouwen wordt?